

Czesław Michalski

Zarys dziejów krynickiego sportu

Inicjatorem tego artykułu był poniekąd profesor Wacław Marmon, z którym wiele dyskutowaliśmy na temat sportu i który zachęcał mnie do napisania dziejów krynickiego sportu. Nie sądziłem wówczas, że przyjdzie mi na ten temat napisać rozprawę do rocznika poświęconemu Jego pamięci. Sam, z urodzenia kryniczanie, w latach młodości uprawiał hokej na lodzie w miejscowym Krynickim Towarzystwie Hokejowym, by następnie w okresie studiów i po ich zakończeniu popularyzować – jako przewodnik górski – historię swojej małej ojczyzny.

Doskonałe warunki klimatyczne i terenowe w połączeniu z walorami uzdrowiskowymi predysponowały Krynicę do odegrania istotnej roli w rozwoju sportu polskiego, szczególnie sportów zimowych. Jednak początki sportu krynickiego związane są z gimnastyką, kolarstwem, pływaniem i tenisem, dyscyplinami, które organizowano dla przybywających w sezonie letnim kuracjuszy. Już w 1860 roku na terenie Zakładu Zdrojowego utworzono zakład gimnastyczny, a od 1862 roku zakład kąpielii rzecznych, które były miejscem rozrywki, rekreacji i popisów sprawnościowych kuracjuszy. Pod koniec XIX stulecia zorganizowano w osobnym budynku w Parku Zdrojowym Zakład Gimnastyczny i place do gry w lawn-tennis, na których przeprowadzano konkursy turniejowe. Odbywały się również wyścigi rowerowe na trasie Krynica – Muszyna – Krynica. Na początku XX wieku Zakładem Gimnastycznym kierował nauczyciel gimnastyki Oswald Wyszyński, który prowadził zajęcia gimnastyki szwedzkiej i na przyrządach, gimnastyki leczniczej i szermierki oraz gimnastykę dla dzieci, podlegały mu też korty do gry w lawn-tennis¹.

Ważną rolę w krzewieniu sportu odegrało Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”, które zawiązało się 30 czerwca 1907 roku. Oprócz działalności patriotycznej prowadziło ćwiczenia gimnastyczne dla swoich członków, organizowało popisy gimnastyczne z okazji obchodów rocznic świąt narodowych, brało udział w zlotach sokolstwa polskiego².

¹ Opracowano na podstawie czasopisma „Krynica” z lat 1874–1906.

² „Krynica” 1907, nr 7, s. 7.

W 1907 roku w Krynicy założono Towarzystwo „Dom dla dzieci imienia cesarza Franciszka Józefa”, którego celem było umożliwienie dzieciom i młodzieży bez różnicy wyznań pobytu w Krynicy w czasie wakacji. Organizowano dla nich między innymi ćwiczenia i zabawy fizyczne krzepiące i rozwijające siłę. W tym celu miał być zbudowany budynek na pomieszczenia koloni wakacyjnych, którego plany opracował inżynier Józef Kostański z Nowego Sącza³.

W latach dwudziestych ubiegłego wieku, aby przedłużyć sezony kąpielowe trwające najczęściej od 15 maja do 15 października, biorąc pod uwagę dogodne warunki do sportów – narciarskiego i saneczkowego, zaczęto snuć plany wybudowania zimowej stacji klimatycznej. Przystąpiono do budowy hotelu-sanatorium o 100 pokojach według projektu i kosztorysu dra O. Nadolskiego⁴. W latach 1923–1924 rozbudowano Dom Zdrojowy przez dodanie skrzydeł bocznych. Najbardziej reprezentacyjnymi obiektami były: wybudowany w roku 1929 hotel-pensjonat „Lwigród”, przekształcony w 1933 roku w jedyne wówczas sanatorium, oraz liczne domy wypoczynkowe: oficerski, urzędów skarbowych, nauczycielski czy „Patria”. Ponadto czynne były liczne urządzenia sportowe, zbudowane w latach 1927–1937. W okresie letnim korty tenisowe i baseny kąpielowe, zimą – stadion hokejowy, tor łyżwiarski, saneczkowy i trasy narciarskie⁵.

Wykorzystując warunki klimatyczne i zdrojowe Krynicy przystąpiono do organizowania sezonów zimowych; pierwszy taki sezon przygotowano na przełomie roku 1923/1924. Aby uatrakcyjnić ten sezon, działacze sportowi Krynicy wraz z władzami Uzdrowiska i jego dyrektorem, inż. Leonem Nowotarskim, oraz Komisją Zdrojową zorganizowali w dniach 16–18 lutego 1924 roku zawody narciarskie o mistrzostwo Polski. Przyczyniło się to do rozwoju narciarstwa wśród tutejszej ludności. Zwiększyło się też zainteresowanie tym sportem wśród kuracjuszy, którzy korzystali z kursów prowadzonych przez Elżbietę Zientkiewicz – narciarską mistrzynię Polski. Były również kursy narciarskie dla kadry oficerskiej, prowadzone przez kpt. Leszka Lubicz-Nycza, kursy dla studentów organizowane przez krakowski AZS. Narciarstwo krynickie zwiększyło swoją atrakcyjność po wybudowaniu w 1924 roku wielkiej skoczni narciarskiej na Krzyżowej według projektu kpt. Loteczki i mniejszej, przy ul. Leśnej, według projektu inż. Bukowskiego⁶.

Sukces mistrzostw Polski w narciarstwie spowodował, że działacze krynicy chętnie organizowali wielkie imprezy sportowe celem popularyzacji swojego uzdrowiska w kraju i na świecie. 28 stycznia 1930 roku na Kongresie LIGH w Chamonix przyznano Krynicy organizację hokejowych mistrzostw świata, pierwszej tej rangi imprezy w Polsce. Przy pełnym poparciu władz administracyjnych i sportowych kraju krynicki działacze: dyrektor uzdrowiska Leon Nowotarski, prezes Krynickiego

³ „Krynica” 1908, nr 18, s. 3.

⁴ J. Jaworski, *Krynica. Jej stan obecny, najpilniejsze potrzeby i warunki rozwoju*, Warszawa 1920, s. 21 i n.

⁵ E. Karczmarzka, *Wartości historyczno-estetyczne architektury i urbanistyki Krynicy*, [w:] *Krynica*, pod red. F. Kiryka, Kraków 1994, s. 371.

⁶ A. Morawska, S. Półchlopek, *Sport i turystyka*, [w:] *Krynica*, pod red. F. Kiryka, s. 305–306.

Towarzystwa Hokejowego dr Mieczysław Dukiet, kierownik miejscowego Urzędu Wychowania Fizycznego kpt. Roman Loteczko i cała rodzina Szerauców z najstarszym Karolem i jego synem Stefanem na czele już w lutym 1930 rozpoczęli prace przygotowawcze. Kiedy za rok otwierano mistrzostwa w Krynicy było tam wspaniałe naturalne lodowisko ze sztucznym oświetleniem i zegarem, trybunami, z których część (dla 1000 osób) była pod dachem i w dodatku z centralnym ogrzewaniem. Obok usytuowano lodowisko treningowe otoczone kabinkami do przebierania się zawodników. Każdy z nich miał swój boks oznaczony tabliczką z nazwiskiem⁷.

W programie widowisk sportowych w sezonie 1930–1931 były również bale kostiumowe na lodzie, pokazy łyżwiarskie z udziałem wicemistrzyni świata, Fritzi Burger z Wiednia, mistrza świata K. Schafera z Wiednia oraz mistrzowskiej pary europejskiej Rotter – Szallas z Budapesztu. Każdego roku odbywały się na lodowisku Turnieje Noworoczne oraz turnieje hokejowe o mistrzostwo Krynicy, w których brały udział drużyny warszawskie, lwowskie, wileńskie i krakowskie oraz drużyny krynickie: KTH, „Strzelec”, „Jaworzyna” i „Makkabi”⁸. W latach 1929, 1930, 1931, 1937 na tutejszym obiekcie miały miejsce finałowe turnieje o mistrzostwo Polski w hokeju.

Krynica organizowała również wielkie zawody w saneczkarstwie, dzięki zbudowanemu w 1928 roku torowi saneczkowemu na Górze Parkowej, o długości 1600 metrów, przez Komisję Zdrojową, także według projektu kpt. Romana Loteczki. Tor ten zmodernizowano w latach 1937–1938 w związku z budową kolejki liniowej. W styczniu 1930 roku odbyły się pokazowe ślizgi w wykonaniu zawodników zagranicznych oraz pierwsze mistrzostwa Polski. W roku 1935 zostały zorganizowane saneczkowe mistrzostwa Europy zakończone sukcesem zawodników krynickich⁹.

Dużą popularność przynosiły Krynicy zawody automobilowe, a zwłaszcza Automobilowe Mistrzostwa Polski, organizowane od 1929 roku na trasie 3 km, w widokowo pięknej części drogi na „Krzyżówce” (szosa Krynica – Grybów, Krynica – Nowy Sącz). W zawodach tych brało udział przeciętnie 100 uczestników, którzy startowali na najlepszych podówczas samochodach¹⁰.

Te wszystkie działania w zakresie budownictwa urządzeń sportowych i organizacji imprez sportowych przyczyniły się do popularyzacji sportu w Krynicy w latach międzywojennych. Powstały kluby sportowe. Najwcześniej, bo już w 1925 roku zawiązała się organizacja sportu narciarskiego pod nazwą Krynickiego Klubu Narciarskiego. Mimo doskonałych warunków terenowych i śniegowych, sprawiających, iż Krynicy uznawano za drugi obok Zakopanego ośrodek sportu narciarskiego w Polsce, stosunkowo późno zaistniała sytuacja sprzyjająca powstaniu tego klubu. Liczył on w 1926 roku zaledwie 22 narciarzy, w 1928 – 30 narciarzy, co świadczyło o zbyt słabym zainteresowaniu wyczynowym sportem narciarskim w tym mieście¹¹.

⁷ W. Romański, *Śladem hokejowego krążka*, Warszawa 1976, s. 42–43.

⁸ A. Morawska, S. Półchłopek, op. cit., s. 307.

⁹ Ibidem, s. 308.

¹⁰ Ibidem, s. 309.

¹¹ „Rocznik PZN Kraków na rok 1929”, s. 12.

Krynickie Towarzystwo Hokejowe powstało 28 grudnia 1928 roku. W wili „Nałęczówka” zebrało się grono rodowitych kryniczan i zaprzyjętych już sympatyków uzdrowiska. Wśród nich m.in. prezes PZHL Stanisław Polakiewicz, inicjator założenia w Krynicy klubu hokejowego oraz przedstawiciel PZN kpt. Roman Loteczko, z którego inicjatywy przystąpiono do budowy toru saneczkowego na Górze Parkowej, a także miejscowi entuzjaści sportu – inż. Leon Nowotarski, Karol Kmietowicz, Karol Szerauc, Marian Piechura, Stanisław Nowak i inni. Utworzyli oni komitet organizacyjny, który powołał pierwszy zarząd na czele z prezesem inż. Nowotarskim, sekretarzem Franciszkiem Jodłowskim i skarbnikiem Józefem Iwańskim. W centrum uwagi nowego klubu znalazł się hokej, chociaż w klubie działały i rozwijały się inne sekcje: saneczkowa, narciarska, tenisowa i lekkoatletyczna. W grudniu 1928 roku trzon pierwszej drużyny sekcji hokejowej tworzyli: Wojciech Gajowski, Tadeusz Gajowski, bramkarz Zenon Dyszkiewicz, Stanisław Rączkiewicz, Józef Żytkowicz, Stanisław Ziemba, Marian Nowak, Adam Prorok, Jan Mally. Mecze mistrzowskie rozgrywali na lodowisku krynickim przy ówczesnej ul. Lipowej, z trybunami na 800 osób i o kortowym podłożu, służącym latem do gry w tenisa¹².

Rosnąca w znaczenie pod koniec lat 20. organizacja „Strzelec” założyła w 1929 roku swój klub „Jaworzyna” z silną sekcją narciarską, hokejową, lekkoatletyczną i gier sportowych, w której grali m.in. znani później zawodnicy KTH M. Piechura, J. Zieliński, S. Csorich, bracia Szlendakowie¹³.

W 1929 roku powołano Krynicki Klub Tenisowy, który przeprowadzał liczne turnieje oraz naukę gry w tenisa. Od samego początku istnienia organizował mistrzostwa Krynicy z udziałem czołowych zawodników polskich. Powstało również Krynickie Koło Sportowe skupiające drobnych rzemieślników i przedstawicieli handlu, a w 1930 żydowski Klub Sportowy „Makkabi” z sekcją saneczkową i narciarską. Niektóre z tych klubów z biegiem lat albo zostały wchłonięte przez Krynickie Towarzystwo Hokejowe, albo zakończyły swoją działalność we wrześniu 1939 roku¹⁴.

Z chwilą wybuchu II wojny światowej przerwana została jakakolwiek działalność sportowa. Za okupacji młodzież krynicka zorganizowała potajemnie klub sportowy „Kryniczanka”. Znani później kryniccy sportowcy grali tu w piłkę nożną i pływali na urządzonej przez siebie pływalni. Zimą wydobywano ukryte przed okupantem narty i jeżdżono po ustronnych zboczach.

Po wyzwoleniu żywą działalność rozwijano w sekcjach piłki nożnej i narciarstwa Organizacji Młodzieżowej Towarzystwa Uniwersytetów Ludowych „OMTUR”. Zaczęły powstawać nowe i reaktywować swą działalność przedwojenne kluby sportowe: Harcerski Klub Sportowy, w którym karierę sportową zaczynał późniejszy reprezentant kraju w hokeju Zdzisław Nowak. Wznowił swą działalność klub sportowy „Jaworzyna”, ale już o nowym profilu – Ludowych Zespołów Sportowych. Jego

¹² 50 lat KTH 1928–1978. *Krynicki sport i jego działalność w środowisku uzdrowiskowym*, Kraków 1978, s. 13.

¹³ 40 lat Krynickiego Towarzystwa Hokejowego, krynickiego sportu, turystyki i rekreacji, Kraków 1968, s. 25.

¹⁴ Ibidem.

sekcje narciarska i saneczkowa zostały połączone w 1957 roku z KTH. Stosunkowo szybko odrodziło się Krynickie Towarzystwo Hokejowe. Uczniowie szkół krynickich uzyskali własną organizację – Międzyszkolny Klub Sportowy. Jego utalentowani wychowankowie, głównie saneczkarze i hokeiści przechodzili po ukończeniu szkoły do KTH¹⁵.

Osiągnięcia sportowe na skalę międzynarodową i ogólnopolską zawdzięcza Krynica głównie dwóm dyscyplinom: hokejowi na lodzie i saneczkarstwu. Przegląd sukcesów zaczniemy od hokeja na lodzie, w którym kryniczanie zaczęli się liczyć dopiero w sezonie 1931/32. Po ukończeniu Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego przeniósł się z warszawskiej „Polonii” do Krynicy świetny zawodnik i trener Andrzej Nowikow oraz Marian Michalski, następnie Jan Piechota z lwowskich „Czarnych”. W dwa lata później po zdobyciu tytułu wicemistrza okręgu zostali przez PZHL desygnowani do rozgrywek o tytuł mistrza kraju. Ale sukces przyszedł w roku 1937 i to w Krynicy. Po pokonaniu „Czarnych” Lwów, „Warszawianki”, AZS Poznań oraz porażkach z AZS Warszawa i „Cracovią”, która sięgnęła po tytuł mistrzowski, kryniczanie zdobyli trzecie miejsce w mistrzostwach Polski¹⁶.

Braźowy medal zespołu KTH w mistrzostwach Polski był pierwszym wybitnym sukcesem w krajowej rywalizacji. Wysoką formę zawodnicy KTH zaprezentowali w silnie obsadzonym turnieju międzynarodowym w Krynicy w połowie stycznia 1937 roku. Zwyciężył znany zespół szwedzki „Soedertajle”, a KTH zajęło czwarte miejsce ulegając jedynie Szwedom i „Czarnym” Lwów. Niestety był to ostatni już sukces przed wojną. Większość krynickich hokeistów walczyła w Batalionie Obrony Narodowej w jednej kompanii pod dowództwem Andrzeja Nowikowa. Cofając się na Przemyśl, pod Birczą zginął trener Nowikow. W walce z wrogiem zginęli inni hokeiści – m.in. T. Malinowski, Krężel¹⁷.

Po wyzwoleniu kraju spod okupacji hitlerowskiej w 1945 roku życie sportowe w KTH szybko się odrodziło. Zimą 1945/46 naprawiono wojenne szkody na stadionie lodowym i już w styczniu 1946 roku hokeiści KTH rozegrali swój pierwszy mecz przegrywając w Krakowie z „Cracovią”. W tym samym roku powrócił do Krynicy z wojennej tułaczki Stefan Csorich, który stał się silnym punktem zespołu, jak i doskonałym trenerem. Przejmując rolę świetnego przed wojną szkoleniowca Andrzeja Nowikowa poprowadził on zespół KTH w latach 40. i 50. do nowych, jeszcze wspanialszych sukcesów. Pierwszym zwiastunem tego, iż zaczyna ponownie wschodzić gwiazda KTH, była wygrana w grudniu w Krakowie z samym mistrzem Polski „Cracovią”¹⁸.

Dysponując kilkoma niezwykle obiecującymi juniorami, z których największe nadzieje pokładano w bramkarzach: Edwardzie Kocząbie i Władysławie Pabiszu oraz w napastnikach: Józefie Kurku, Zbigniewie Skotnickim i Marianie Jeżaku, nie czekano długo na sukcesy. Już w sezonie zimowym 1948/49 krynicki zespół

¹⁵ 40 lat..., s. 25.

¹⁶ W. Książek, *50 lat krakowskiego hokeja*, Kraków 1975, s. 14.

¹⁷ Ibidem, s. 15.

¹⁸ 50 lat KTH..., s. 17.

po efektownych zwycięstwach w eliminacjach zakwalifikował się do finałów mistrzostw Polski, które zostały rozegrane w marcu 1949 roku w Zakopanem. Drużyna w składzie: Edward Koczab, Józef Zieliński, Bolesław Prorok, Rzeszut, Eugeniusz Lewacki, Stefan Csorich, Szymon Janiczko, Roman Pocięcha, Zdzisław Nowak i Marian Jeżak zdobyła po raz pierwszy w historii Krynickiego Towarzystwa Hokejowego tytuł wicemistrza Polski. Najlepszym strzelcem mistrzowskiego turnieju był kryniczanie S. Csorich.

Sezon zimowy 1949/50 przyniósł jeszcze wspanialszy sukces. Kryniczanie sięgnęli po najcenniejszy laur w polskim hokeju, pierwszy i jedyny jak do tej pory w dziejach Krynicy tytuł mistrza Polski. Po szeregu zwycięstw w eliminacjach zespół krynicki obok „Cracovii”, „Górnika” Janów i „Pomorzanina” Toruń znalazł się w finale, który został rozegrany na tafli katowickiego Torkatu. O tytule mistrzowskim, wobec jednakowego dorobku punktowego KTH i „Górnika”, przesądzić miał dodatkowy mecz między obu rywalami. Odbył się on 25 lutego 1950 roku i data ta przeszła do historii Krynickiego Towarzystwa Hokejowego jako dzień największego triumfu. Kryniczanie rozgromili bowiem „Górnika”, wygrywając z nim 10 : 1. Bramki dla zwycięzców strzelili: S. Csorich i E. Lewacki po 3, M. Burda – 2 oraz Z. Nowak i M. Kasprzycki. W zespole nowego mistrza Polski występował wówczas: bramkarze – Stanisław Szlendak i Edward Koczab, obrońcy – Mieczysław Kasprzycki, Bolesław Prorok, Józef Zieliński, Zbigniew Skotnicki, napastnicy – Eugeniusz Lewacki, Marian Jeżak, Mieczysław Burda, Zdzisław Nowak, Szymon Janiczko, Alfred Preisner, Roman Pocięcha, Stefan Csorich¹⁹.

Trudno opisać to, co działo się wówczas w Krynicy. Wracających hokeistów witano niczym bohaterów. Na udekorowanym dworcu krynickim drużynę wyniesiono z wagonu na rękach. Triumfalny pochód przez miasto, orkiestry, kwiaty, wiwaty. Warto odnotować, że burmistrzem Krynicy był wówczas Roman Marmon, ojciec Waława²⁰.

Ale już w następnym roku KTH musiało ustąpić palmy pierwszeństwa warszawskiej „Legii”, która zmontowała bardzo silny skład. Kryniczanie zdobyli tytuł wicemistrzowski. Zaczął się jednak powolny kryzys, odeszli najlepsi – E. Koczab, S. Janiczko, Z. Nowak do warszawskiej „Legii”, R. Pocięcha do „Gwardii” Katowice. W finałach 1952 roku „katecheci” spadli na trzecie miejsce, rok później znów wywalczyli tytuł wicemistrzowski. Na tytule wicemistrza Polski w 1953 roku kończą się właściwie lata świetności hokeistów KTH, którzy powracali wprawdzie nieraz do ekstraklasy po degradacjach, ale nigdy już nie sięgnęli po tak wysokie laury. Niemal cała pierwsza drużyna rozjechała się w 1953 roku po kraju, wzmacniając „Legię”, bydgoską „Polonię” bądź „Podhale” Nowy Targ. Nie mogło to pozostać bez wpływu na wyniki. Kryniczanie zajęli dopiero trzecie miejsce w grupie B mistrzostw Polski. Nadal ostoją drużyny i jej najsilniejszym punktem był S. Csorich²¹.

¹⁹ Ibidem, s. 18–19.

²⁰ Roman Marmon był burmistrzem Krynicy od 25 lutego 1949 do 30 czerwca 1950 roku, a następnie przewodniczącym Prezydium MRN do 31 lipca 1952 r.

²¹ 50 lat..., s. 20.

W 1954 roku został zlikwidowany wysłużony stadion lodowy przy ul. Lipowej, na którym wychowały się całe pokolenia hokeistów. Na jego miejscu wybudowano kinoteatr „Jaworzyna”, zaś KTH otrzymało nowy, wspanialszy obiekt z zamrażaną sztucznie taflą. Na niej też kryniczanie zainaugurowali sezon 1954/55, który zakończył się katastrofalnie. Zespół został zdegradowany do II ligi, na szczęście kwartalna II-ligowa trwała tylko rok. Powrócili do Krynicy M. Burda, E. Lewacki, Z. Nowak. Wraz z niez mordowanym S. Csorichem tworzyli oni teraz trzon drużyny, która zapewniła sobie powrót w szeregi ekstraklasy. W latach następnych grali kryniczanie ze zmiennym szczęściem. W sezonach 1956–1958 walczyli w pierwszej lidze, później jeszcze kilkakrotnie powracali w szeregi ekstraklasy²². Niestety na krótko. Tak było zimą 1966/67 roku, podobnie jak i w sezonach 1972/73 oraz 1975/76, kiedy to trenerem drużyny został świetny zawodnik z Nowego Targu, olimpijczyk – Kazimierz Bryniarski²³. Ponownie KTH uzyskało awans do I ligi w 1985 roku, by po rocznej grze w ekstraklasie znowu spaść do II ligi.

Wielu krynickich hokeistów reprezentowało Polskę na mistrzostwach świata i igrzyskach olimpijskich. Dwukrotnie na olimpiadach barwy Polski reprezentowali: Stefan Csorich (St. Moritz w 1948 i Oslo w 1953 roku), Bronisław Gosztyła (Cortina d'Ampezzo w 1956 i Innsbruck w 1964 roku), Mieczysław Kasprzycki (Garmisch-Partenkirchen w 1936 i St. Moritz w 1948 roku), Józef Kurek (Cortina d'Ampezzo w 1956 i Innsbruck w 1964 roku), Eugeniusz Lewacki (St. Moritz w 1948 i Oslo 1952 roku), Zdzisław Nowak (Oslo w 1952 i Cortina d'Ampezzo w 1956 roku), Władysław Pabisz (Cortina d'Ampezzo w 1956 i Innsbruck w 1964 roku), Andrzej Zabawa (Sarajewo w 1984 i Calgary w 1988 roku). Udział w jednej olimpiadzie zaliczyli: Mieczysław Burda (St. Moritz w 1948 roku), Szymon Janiczko (Cortina d'Ampezzo w 1956 roku), Tomasz Jasiński (St. Moritz w 1948 roku), Marian Jeżak (Oslo w 1952 roku), Stanisław Szlendak (Oslo w 1952 roku)²⁴.

Rozwój krynickiego saneczkarstwa na dobre rozpoczął się po wybudowaniu najlepszego przez wiele lat toru na Górze Parkowej. Krynicki obiekt oddany do użytku w styczniu 1930 roku jeszcze na przełomie lat sześćdziesiątych należał do najlepszych. Zmierch jego świetności zapoczątkowało podjęcie decyzji przez MKOL o włączeniu saneczkarstwa do programu igrzysk olimpijskich. Zaczęto wtedy budować nowe tory, bardziej dostosowane do nowoczesnej techniki jazdy i nowoczesnego sprzętu.

W saneczkarstwie kryniczanie zaczęli odnosić sukcesy już podczas pierwszych mistrzostw Polski rozegranych w Krynicy w roku 1930. Mistrzem wówczas został Bronisław Witkowski przed Stefanem Szeraucem i Stanisławem Rączkiewiczem, w dwójkach zaś mistrzostwo zdobyła para Pyrzycki – Żytkowicz. W roku następnym tytuł wicemistrza Polski w jedynekach zdobyła Luna Szeraucówna. Zawodnicy ci reprezentowali KTH.

²² Ibidem, s. 21.

²³ W. Książek, op. cit., s. 32–33.

²⁴ Opracowano na podstawie Z. Głuszek, *Leksykon polskich olimpijczyków 1924–1998*, Warszawa 1999, s. 126–127.

W roku 1935 na rozegranych w Krynicy mistrzostwach Europy wielki sukces odnieśli miejscowi saneczkarze. Wicemistrzostwo Europy zdobył Maks Enker, a trzecie i czwarte miejsca zajęli B. Witkowski i M. Piechura, zaś M. Piechura i J. Piechota zajęli piąte miejsce w dwójkach. Oprócz zawodników KTH i „Makkabi” (Enker, Schermer) wyróżniali się zawodnicy KS „Jaworzyna (Gembala, Domiter). Na ostatnich przedwojennych mistrzostwach Polski rozegranych 10 lutego 1938 roku zawodnicy kryniccy z wymienionych trzech klubów zajęli pierwsze miejsca, w kolejności: Enker („Makkabi”), Rączkiewicz (KTH), Gembala („Jaworzyna”). Również trzy pierwsze miejsca w dwójkach zajęli miejscowi zawodnicy w parach mieszanych w następującej kolejności: Piechota (KTH), Domiter („Jaworzyna”), Witkowski (KTH), Gembala („Jaworzyna”), a trzecie miejsce para Enker i Schermer („Makkabi”)²⁵.

Po wojnie saneczkarze z powodzeniem nawiązali do dawnych tradycji. W 1951 roku na zawodach w Karpaczu saneczkarze z Krynicy wywalczyli drużynowe mistrzostwo Polski. Teresa Szeraucówna i Stanisław Rączkiewicz zdobyli na tych zawodach tytuły indywidualnych mistrzów Polski. Największy sukces święciło polskie saneczkarstwo w 1958 roku, do czego waleńie przyczynili się też kryniczanie. Właśnie na krynickim torze, gdzie odbywały się III saneczkowe mistrzostwa świata, ponad 40 tysięcy widzów zgromadzonych wzdłuż trasy obserwoowało jak zdobywali medale Polacy. Z dziewięciu możliwych do zdobycia medali Polacy wywalczyli aż siedem. Z zawodników KTH mistrzostwo wywalczyła Maria Senczyszak, a wicemistrzostwo Ryszard Pędrak. Ponadto R. Pędrak zdobył brązowy medal w parze z Heleną Lachedy. Na mistrzostwach świata w austriackiej miejscowości Imst złoty medal wywalczył w dwójkach Ryszard Pędrak z partnerem Lucjanem Kudzią (wychowanek MKS Krynica, później Olsza Kraków). Mistrzostwo Europy juniorów zdobyła Irena Kawa. W latach 1962 i 1967 w Pucharze GKKFiT saneczkarze z Krynicy wywalczyli trzecie miejsce drużynowo. Kolejne sukcesy przyszły w 1971 roku. Na indywidualnych mistrzostwach Polski w jedynekach zwyciężył Janusz Grzemowski. Dwa lata później mistrzostwo Polski w dwójkach zdobyli Andrzej Śmierchalski i Edward Stachurski, a dwójka Roman Hurej i Józef Kret uplasowała się w tym sezonie na trzecim miejscu na mistrzostwach świata. W 1975 roku w Valdaora na mistrzostwach Europy Roman Hurej i Józef Pierończyk zdobyli brązowy medal. W 1977 roku mistrzem Polski został Edward Stachurski²⁶.

Na zimowych igrzyskach olimpijskich Polskę reprezentowali kryniccy saneczkarze: Ryszard Pędrak w 1964 w Innsbrucku, zdobywając 5. miejsce w dwójce z partnerem Lucjanem Kudzią i Janusz Grzemowski w 1972 w Sapporo, który zajął 12. miejsce w jedynekach²⁷.

Krynica była atrakcyjnym miejscem na spotkania tenisistów, tutaj organizowano turniej o „Kryształowy Dzban Krynicy”. Na krynickich kortach grywali Jadwiga Jędrzejowska, Władysław Skonecki, Andrzej Licis. Spośród wychowanków krynic-

²⁵ A. Morawska,, S. Pólchłopek, op. cit., s. 308.

²⁶ Ibidem, s. 314.

²⁷ Z. Głuszek, *Leksykon...*, s. 141.

kiego tenisa sukcesy na skalę krajową odnosiła znana saneczkarka Helena Szeraućówna, która już po wyjeździe z Krynicy zdobyła dla „Cracovii” w grze mieszanej, mając za partnera Władysława Skoneckiego, na turnieju w Sopocie w 1946 roku tytuł międzynarodowego mistrza Polski, a w Katowicach w tym samym roku narodowe mistrzostwo Polski, zaś w 1945 roku w Krakowie wicemistrzostwo Polski, przegrywając z parą J. Jędrzejowska i J. Hebda²⁸.

W latach osiemdziesiątych zła sytuacja gospodarczo-polityczna i problemy finansowe wpływały destrukcyjnie na działalność klubów; spowodowało to obniżenie się poziomu krynickiego sportu. Obok Krynickiego Towarzystwa Hokejowego, działalność w zakresie sportu prowadziły: Ludowy Klub Sportowy „Przełęcz – Tylicz”, założony w 1986 roku, prowadził sekcje piłki nożnej i piłki ręcznej; Klub Sportowy „Astra”, założony w 1986 roku, prowadził sekcje: Taekwondo i Kick Boxing; Klub Sportowy „Żuber”, założony w 1991 roku, prowadził sekcję piłki nożnej²⁹.

A Historical Outline of Sport in Krynica

Abstract

Beginnings of sport in Krynica are connected with gymnastics, cycling, swimming and tennis; disciplines that were organised for the summer spa clients there. An important role in promoting sports activities was played by the Gymnastic Society “Sokół” (“Hawk”), which came into being on June 30th, 1907. Winter sports started to develop only in the years 1923–4 when the first winter season was organised; on February 16–18th, 1924, Polish Ski Championship was held in the city. Krynica skiing became more attractive after the big ski jump on Krzyżowa had been built in 1924. In 1930, Krynica was granted the right to organise the World Hockey Championship, which was held on a natural ice-ring with artificial light. It was the first event of its kind in Poland. Krynica also organised big tobogganing competition thanks to a toboggan track built on Góra Parkowa in 1928. It was there where the European Championship was held in 1935. Krynica’s popularity rose after the Polish Automobile Championship started to be organised there since 1929. On December 28th, 1928 Krynica Hockey Society (KTH) was created which made the name for the city. 1950 was a festive year for Krynica as the KTH members won the Polish gold medal, one and only until the present day. Many Krynica hockey players represented Poland in world championships and Olympic Games. The main sportsmen and coaches were S. Csorich, J. Kurek and M. Kasprzycki. A prominent role in Polish sport was played by Krynica tobogganists whose greatest successes fall on 1958 at the World Championship in Krynica. Maria Senczyszak won the gold medal, Ryszard Pędrak in a team with Helena Lachedy won silver and bronze medals. Krynica was again the host of World Toboggan Championship in 1962.

²⁸ *Tenis w Polsce w latach 1921–1972*, Warszawa 1972, s. 40–47.

²⁹ A. Morawska, S. Póchlłopek, op. cit., s. 320–321.